

NEKAJ TURISTIČNIH ZNAMENITOSTI IZ LJUBLJANE V SLOVENŠČINI IN ESPERANTU KELKAJ VIDINDAĴOJ DE LJUBLJANA – SLOVENE KAJ ESPERANTE

Avtor/aŭtoro: Milan Škrliĵ

Tromostovje

Kompleks Tromostovje se nahaja v središču mesta, ob Prešernovem spomeniku. Je najbolj znan most v Ljubljani, kjer se odvijajo številni živahni dogodki.

Sprva je bil na tem mestu lesen most, ki je sredi 19. stoletja bil zamenjan s kamenitim. Takrat je bil most zelo pomemben zaradi dejstva, da je bila povezava med severnim delom Evrope in balkanskimi državami.

Po prvi svetovni vojni je promet čez most postal zelo velik. Mestna oblast je načrtovala porušiti most in zgraditi novega, večjega. Vendar, arhitekt Plečnik je predložil le nekaj sprememb. Na vsaki strani je bil dodan nov most za pešce. Vsi trije mostovi so bili opremljeni z masivnimi balustri in stolpi z lučmi, posajena drevesa dajejo trem mostovom edinstven naravni videz.

Most je pomemben del Prešernovega trga. Glavne osi mesta se gresta čez most: rečna os Ljubljanice in urbana os, ki se začne na hribu Rožnik.

Ulice na drugi strani se stekajo k mostu in so usmerjene v stari del mesta.

Tri pontoj

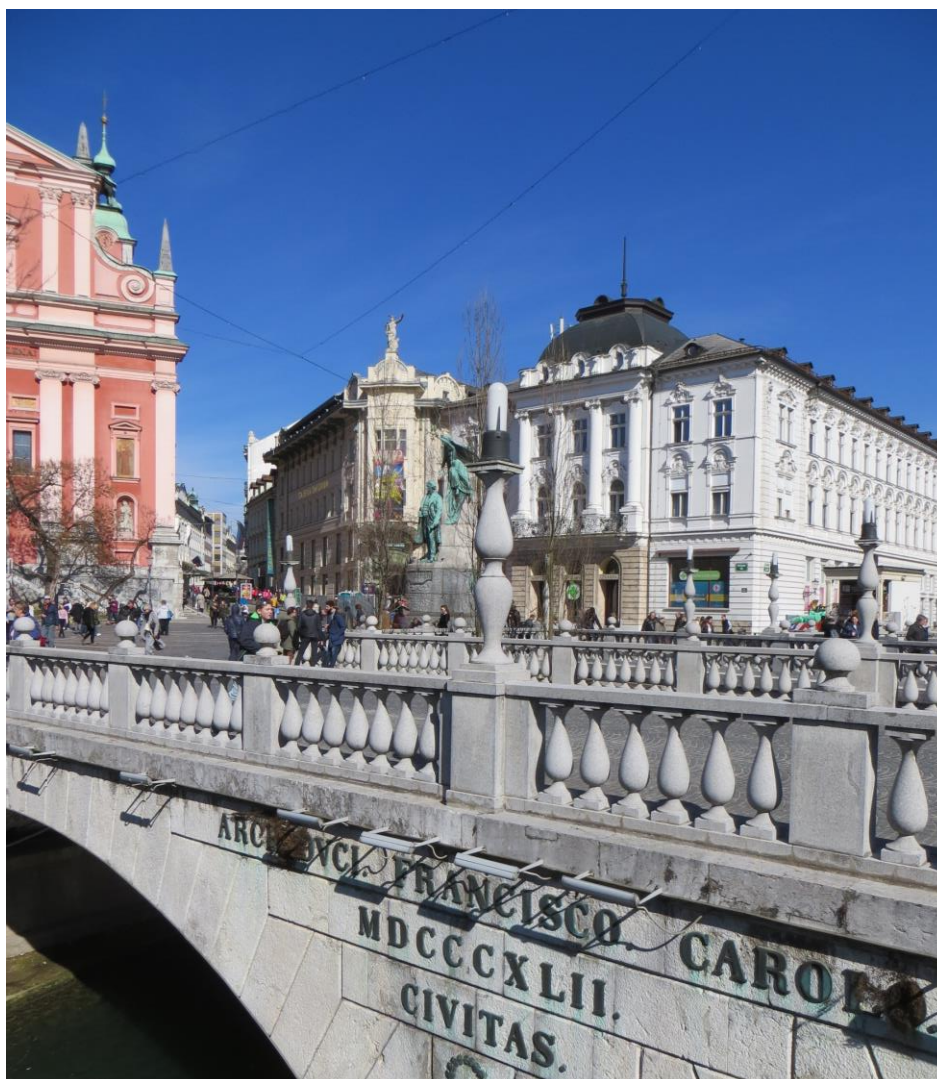
Kompleks Tromostovje situas en la urbocentro, apud la monumento de Prešeren. Ĝi estas la plej fama ponto en Ljubljana, kie multaj viglaj eventoj okazas.

Unue estis ligna ponto sur ĉi tiu loko, kiu estis anstataŭita de ŝtono meze de la 19-a jarcento. Tiutempe la ponto estis tre grava pro la fakto, ke estis la ligo inter la norda parto de Eŭropo kaj la balkanaj landoj.

Post la Unua Mondmilito, trafiko trans la ponto fariĝis enorma. Urbestroj planis rompi la ponton kaj konstrui novan pli grandan. Tamen, arkitekto Jože Plečnik proponis nur iom de ŝanĝo. Nova peatona ponto estis aldonita sur ĉiu flanko. Ĉiuj tri pontoj estis ekipitaj per masivaj balustroj kaj turoj kun lumoj, la plantantaj arboj donas al la tri pontoj unikan naturan aspekton.

La ponto havas gravan trajton de la placo de Prešeren. La ĉefaj du aksoj de la urbo estas transirataj sur la ponto: la rivera akso de Ljublanica kaj la urba akso, kiu komenciĝas sur la monteto Rožnik.

Tri stratoj unuflanke kuniĝas al la ponto kaj estas direktitaj al la malnova parto de la urbo.

Ljubljana

Ljubljana je glavno mesto Slovenije, sedež vlade, kulturno, znanstveno, ekološko in politično središče Slovenije. Preko Slovenije so v zgodovinskih obdobjih potekale različne kulturne in narodne skupnosti, jeziki in običaji. Slovenija je na križišču nemških, rimskih in slovanskih narodov.

Mesto, skupaj s predmestji, ima okoli 300.000 prebivalcev.

Prometni stiki, težka industrija, znanost, raziskovalni inštituti in trgovinske tradicije so dejstva, ki prispevajo in dajejo mestu glavno ekonomsko vlogo. Zato je Ljubljana središče državne uprave, največje univerze in drugih državnih uradov.

Prvo naselje, na mestu kjer je sedaj Ljubljana je, po legendi, ustanovil antični grški junak Jazon, poveljnik argonavtov, ki je ukradel zlato runo kralja Aitsa v Kolhidi. Oni so bežali preko Črnega morja, Donave, Save in Ljubljanice. Naprej ni bilo več vodne poti. Čolne so nosili čez gore do Jadranskega morja in se vrnil v Grčijo.

Na poti do morja so na jezeru, kjer je zdaj barje, srečali pošastnega zmaja. Jazon je ubil zmaja. Zmaj je zdaj simbol Ljubljane.

Ljubljana

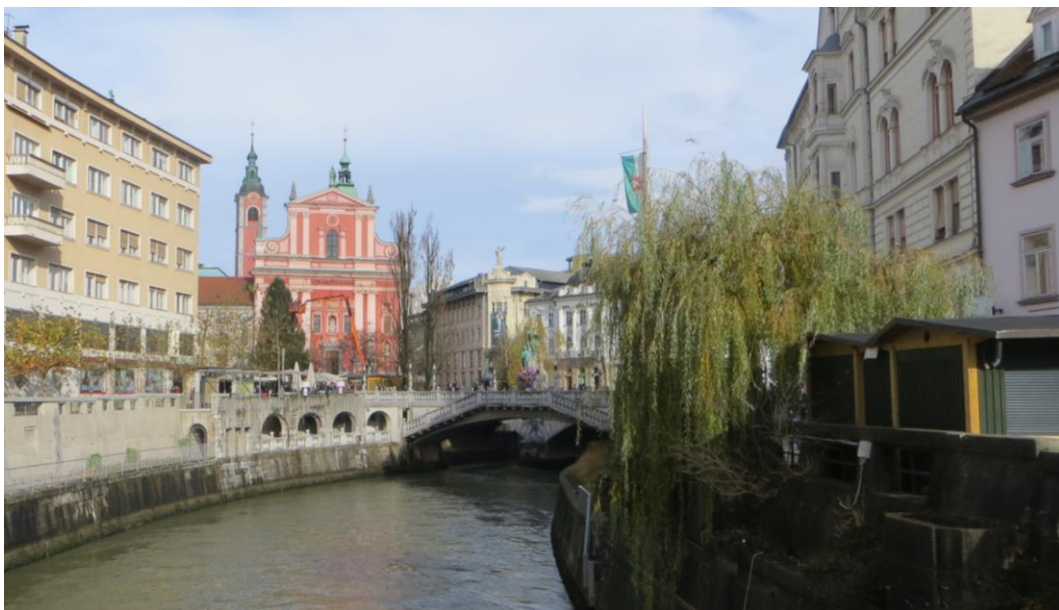
Ljubljana estas la ĉefurbo de Slovenio, la sidejo de la registaro, la kultura, scienca, ekonomia kaj politika centro de Slovenio. Laŭlonge de Slovenio, malsamaj kulturoj

kaj popoloj, lingvoj kaj kutimoj estis okazigitaj en historiaj terminoj. Slovenio estas ĉe la vojkruĉo de ĝermanaj, romaj kaj slavaj nacioj.

La urbo, kune kun antaŭurboj, havas ĉirkaŭ 300.000 loĝantojn.

Trafikaj kontaktoj, peza industrio, scienco, esplorinstitutoj kaj komercaj tradicioj estas faktoj, kiuj kontribuas kaj donas al nia urbo ĉefan ekonomian rolon. Tial Ljubljano estas la centro de registaro, administrado, la plej granda univezo kaj aliaj ŝtataj areoj. La unua setlejo, ĉe la loko kie nun estas Ljubljana, laŭ la legendo, estis fondita de la antikva greka heroo Jazon, la argonaŭta komandanto, kiu ŝtelis la oran peleron de King Aits en Kolhida. Ili fuĝis de Nigra Maro, Danubo, Sava Rivero kaj Ljubljanica. Ne plu ekzistis akvo-vojo. Ili portis boatojn trans la montojn al la Adriatika Maro kaj revenis al Grekio.

Survoje al la maro ili renkontis monstro-drako ĉe la lago, kie nun estas la marĉo. Jason mortigis la drakon. La Drako nun estas simbolo de Ljubljana.

Križanke

Križanke so skupno ime za kompleks mesta, v katerem je bil srednjeveški samostan nemškega viteškega reda. Red je skrbel za bolne ljudi, včasih je poučeval mlade v svojih ŝolah.

Gradnja samostana se je začela verjetno v 13. stoletju. Baročna cerkev je bila zgrajena v začetku 18. stoletja.

Uradno se ta del imenuje Trg francoske revolucije, kjer je spomenik francoski revoluciji z glavo Napoleona (verjetno edini na svetu). Na spomeniku so verzi, posvečeni Napoleonu in francoski revoluciji, ki so del pesmi našega prvega pesnika Valentina Vodnika.

V tem času je bila Ljubljana prestolnica Ilirskih provinc, ki so pokrivalo območje južno od Save. Tako so pod mesto Ljubljana pripadala mesta Dubrovnik, Split in Reka.

Sedež guvernerja provinc je bil v Ljubljani.

Palača, kjer je danes mestni muzej, je bila nekoč v lasti mogočne družine Auersperg. Palačo je kupil vodja Kranjske (nekdanje ime za Slovenijo) Herbert Auersperg.

Vendar pa je po nekaj letih Harbert umrl v boju proti Turkom in njegov sin Engelbert

je bil ujet. Za odkup sina in glave poglavarja je družina plačala 29.000 zlatnikov. S tem denarjem so Turki zgradili slavno Ferhadijevo mošejo v Bajaluki v Bosni. Kompleks z imenom Križanke je bil razglašen za kulturni spomenik državnega pomena.

Niže ob Ljubljani je palača Barona Zoisa. Bil je industrijalec in mecen slovenskih kulturnih delavcev. Med njimi še posebej Anton Tomaž Linhart, pisatelj naše prve gledališčne igre.

Med kongresom Svete alianse je leta 1821 v tej hiši živel princ Metternich, predsednik avstrijske vlade in duša kongresa.

V starih časih je bilo to mesto glavno pristanišče na Ljubljani. Vse vrste blaga so prevažali čez reko, prebivalce in živila. Toda ko je bila železnica zgrajena do Trsta, je ves prevoz in pristanišče prenehalo delovati.

Na mestu, kjer je danes most, je bil takrat mlin, in ko je bil mlin deloval, so bile zapornice spuščene in Ljubljana je poplavila polja kmetov. Med kmečkim uporom so uporniki podrli mlin.

Nekaj korakov naprej od hiše Zoisa je hiša, kjer je nekoč bila tiskarna. Naše prve pesmi, igre so bile natisnjene tukaj. Tiskarna je obratovala do pred petdesetimi leti. Med drugo svetovno vojno je bila vključena v ilegalne partizanske dejavnosti, zagotavljala je papir za ilegalne partizanske publikacije. Prvi časopis, ki je izšel na dan osvoboditve Ljubljane, je tudi natisnjen v tej tiskarni.

Križanke

Križanke estas komuna nomo por la komplekso de la urbo, kie estis en mezepoko la monaĥejo de la germanaj kavaliroj ordo. La Ordo prizorgis malsanajn personojn, foje instruis junulojn en siaj lernejoj.

La konstruado de la monaĥejo komenciĝis probable en la 13-a jarcento. La baroka preĝejo estis konstruita komence de la 18-a jarcento.

Oficiale ĉi tiu parto nomiĝas la Placo de la Franca Revolucio, kie estas la monumento dediĉita al la franca revolucio kun la kapo de Napoleono (probable la sola en la mondo). Sur la monumento estas versoj dediĉitaj al Napoleono kaj la Franca Revolucio, kiu devenas de la poemo de nia unua poeto Valentin Vodnik.

Dum tiu tempo, Ljubljana estis la ĉefurbo de la Iliriaj provincoj, kovrante la areon sude de la rivero Sava. Tiel, sub la urbo Ljubljano apartenis la urboj de Dubrovnik, Split kaj Rijeka. La sidejo de la reganto de Provincoj estis en Ljubljano.

La palaco, kie nun estas urba muzeo, iam estis la posedaĵo de potenca familio Auersperg. La palaco estis aĉetita de la estro de la regiono Kranjska (iama nomo por Slovenio) Herbert Auersperg. Tamen, post kelkaj jaroj Herbert mortis en la batalo kontraŭ la turkoj kaj lia filo Engelbert estis kaptita. Por la elaketo de la filo kaj de la kapo de la estro, la familio buĉis 29.000 orojn. Per ĉi tiu mono la turkoj konstruis en Bajaluka en Bosnio la faman moskeon Ferhadi.

La komplekso kun la nomo Križanke (Signifo: loko de Crusadoj) estis deklarita kultura monumento de nacia graveco.

Sube ĉe la rivero Ljubljana estas la palaco de Barono Zois. Li estis industriulo kaj eceno de slovenaj kulturaj aktivuloj. Interalie de Anton Tomaž Linhart, la verkisto de nia unua teatra ludo.

Dum la Kongreso de la Sankta Alianco, en la jaro 1821, princo Metternich, la prezidanto de la aŭstra registaro kaj la animo de la kongreso, loĝis en ĉi tiu domo. En antaŭaj tempoj, ĉi tiu loko estis la ĉefa haveno sur la rivero Ljubljana. Ĉiuj specoj de varoj estas transportitaj trans la riveron, loĝantojn kaj nutraĵojn. Sed kiam la fervojo estis konstruita al Triesto, ĉi tiu transporto kaj haveno ĉesis funkcii.

Ĉe la loko, kie nun estas la ponto, en tiaj tempoj estis muelejo, kaj kiam la muelejo funkciis, la barieroj estis mallevitaj kaj la Ljubljanica inundis la kampojn de kamparanoj. Dum kamparana ribelo, la ribeluloj grumblis la muelejon. Kelkaj paŝoj for de la domo de Zois estas domo, kie antaŭe estis presejo. Niaj unuaj kantoj, ludoj estis presitaj tie. La presejo laboris ĝis antaŭ kvindek jaroj. Dum la dua mondmilito, ĝi estis implikita en kontraŭleĝaj partizanaj agadoj, provizante paperon por partizanaj kontraŭleĝaj publikaĵoj. La unua gazeto de la unua tago en la liberigita urbo Ljubljano estas ankaŭ presita en ĉi tiu presejo.

